

Kaavoitusarkkitehti
Tuomas Helin
Maankäyttö ja aluehankkeet / Lahden kaupunki

Viite: Lausuntopyyntö 22.11.2023

Asia: Lahti, Honkapirtinkatu 13, Asemakaavan muutos A-2825, luonnosvaihe

Asemakaavan muutos koskee Vesijärven rantaan rajautuvaa aluetta Jalkarannan (33.) kaupunginosassa. Lahden torille alueelta on matkaa 3,5km. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 0,5ha. Kaavan tarkoituksena on hakea rakennusoikeuden lisäämistä. Rakennusoikeuden lisääminen mahdollistaisi 500m² rivitalon rakentamisen nykyisen tontilla olevan 270m² omakotitalon lisäksi. Rakennusoikeus kasvaisi tontilla 370m². Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää 19.10.2023 päivätystä kaavahankkeen luonnoksesta pyydettyä lausuntoon seuraavaa

Arkeologinen kulttuuriperintö

Museolla ei ole huomautettavaa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Vuonna 1901 valmistui Hollolan kunnan Jalkarannan kylään Vesijärven rannalle Eliel Saarisen piirtämä, pyöreistä honkahirsistä rakennettu huvila. Sen rakennuttaja oli Lahden apteekin apteekkari Aron Walfrid Grönmark ja se tunnetaan Saarisén töiden joukossa nimellä "Grönmark villa". Rakennus sai nimen Merilä, mutta vuodesta 1925 alkaen sitä kutsuttiin Honkapirtiksi. Se oli eräs harvoista Eliel Saarisen piirtämistä puurakennuksista ja valmistui Arkkitehtitoimiston Gesellius, Lindgren & Saarinen toimikauden aikana. Honkapirtti toimi muun muassa lepokotina ja yksityissairaalana sekä kellarikerros oli pommisuoja sota-aikaan.

Merilä oli rakennettu pyöreistä hirsistä. Sen perustana oli harmaakivistä muurattu kivijalka ja sen keskikohdalla oli rannan puolella kaaripäätyinen, koristeellinen ovi, joka johti ruokakellariin. Rakennus oli kaksikerroksinen ja siinä oli korkea, jyrkkälapeinen katto. Alemman kerroksen rannan puoleisella sivulla oli laaja avokuisti. Ruokasalissa oli alaosaltaan harmaakivistä muurattu suuri takka, jota on sanottu Axel Gallén-Kallelan suunnittelemaksi, mutta tieto on epävarma.

Vuonna 1948 rakennus paloi täysin lukuun ottamatta kivijalkaa. Rakennuksen alkuperäiset piirustukset tuhoutuivat rakennuksen mukana tulipalossa. Vuonna 1950 paikalle valmistui rapattu omakotitalo, jota

myöhemmin kutsuttiin myös Honkapirtiksi. Lepokodin toiminta jatkui uudessa rakennuksessa vuoteen 1980 saakka.

Kaavamuutosalueella olevaa 1950-luvulla rakennettua rakennusta ei ole arvioitu kulttuuriympäristön kannalta merkittäväksi Lahden alueen inventoinneissa (mm. *Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista*, 2000). Rakennuksella on kuitenkin merkityksellinen historia palaneen Honkapirtin jatkumona ja lepokotina ja se on oletettavasti rakennettu Eliel Saarisen suunnitteleman Honkapirtin säilyneen kivijalan kohdalle. Suunnittelualueella on myös vanha rantasauna.

Museo esittää kaavan yhteydessä laadittavan rakennushistoriallisen selvityksen, jotta kaavaratkaisu perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 § määrittämään kaavan merkittävät vaikutukset arvioimaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Rakennushistoriallinen selvitys tuo tietoa rakennusten mahdollisista arvoista ja suojelutavoitteista. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset --- (myös) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön. (MRL 9 §, MRA 1 §). Selvityksen perusteella on mahdollista tutkia tarve kaavamääräyksille, jotka mahdollistavat lainsäädännössä tavoitellun rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten ja muiden erityisten arvojen suojelemisen (MRL 41 §).

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö Liisa Koskelainen

tutkija, arkeologi Jasmin Puska

tutkija Sanni Vattulainen

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus